

Civilsamfund

Hvorfor læse denne tekst...

Civilsamfundet henviser til et netværk af selvorganiserede kollektive enheder, såsom offentlige foreninger og organisationer, der opererer uden for statens direkte kontrol og er afhængige af deres medlemmers frivillige handlinger. Medlemskab strækker sig ud over intime forhold mellem familier og venner, og disse enheder er ideelt uafhængige af staten og uden interesse i økonomisk fortjeneste (Diamond, 1994). På uddannelsesområdet beskriver civilsamfundet græsrodsaktiviteter, der introducerer og overvåger implementeringen af uddannelsespolitikker, der føres af foreninger, ngo'er, institutioner og mere, enten i opposition til eller i samarbejde med statslige, regionale og lokale beslutningstagere. Disse aktiviteter kan fokusere på uddannelsesmæssig tilvejebringelse eller reform, forbedring af uddannelses tjenester, samt universel adgang for handicappede grupper til uddannelses- og uddannelsesfaciliteter.

Begrebet civilsamfund trækker på visioner om et selvstyrende, demokratisk samfund. Det er forbundet med moralske principper om pluralisme, tolerance og ikke-vold og med borgerlige rettigheder til ytringsfrihed og foreningsfrihed. Tilhængere, der fortaler civilsamfundet, ser det som en ideel form for menneskeligt samfund, der angiver områder med social konsensus baseret på aftaler om normer og værdier. Nogle ser civilsamfundet som et politisk projekt til at skabe høflighed, social samhørighed, moral og økonomisk stabilitet (Armony 2004, Edwards, 2009).

Antropologer studerer civilsamfundet som et sæt praksis og diskurser, hvorigennem lokalt etablerede bevægelser deltager i globale politiske processer. Disse processer involverer systemer af værdier og regler, institutioner og bureaukratiske procedurer og forskellige former for individuel og kollektiv social handling (Lashaw, Vannier & Sampson 2017). Undersøgelsen af civilsamfundet i sociokulturel antropologi har fokuseret på frivillige foreninger i det offentlige rum (Eidson 1990) og i de sidste årtier former for politiske institutioner, ofte benævnt ikke-statslige organisationer (NGO'er) (Sampson 2003).

Historisk kontekst

Begrebet civilsamfund har en rig historie. I klassisk græsk og romersk tanke betegner udtrykket et politisk organiseret samfund. I middelalderens Europa beskriver udtrykket et samfund organiseret omkring religionens forrang. I det 18. århundrede blev civilsamfundet opfattet som en arena for økonomiske forbindelser og institutioner. I det 19. århundrede blev civilsamfundet beskrevet som en sfære af frivillige mellemliggende organisationer, der står mellem staten og den enkelte borger (Seligman 1992).

Civilsamfundet blev fremtrædende inden for antropologi mod slutningen af det 20. århundrede. I de sidste år af den socialistiske æra anvendte dissidenter i Østeuropa civilsamfundet for at tackle udviklingssvigt i post-sovjetiske stater og den voksende betydning af den 'frivillige sektor' i den vestlige verden.

I disse sammenhænge blev civilsamfundet primært defineret i opposition til staten.

TRANSCA

Standarddefinitioner henviser til al menneskelig social organisation mellem staten og familien eller husstanden, mens snævrere definitioner udelukker markeder og erhvervsliv (Layton 2006).

Antropologer har undersøgt, hvordan en idé, der stammer fra Europa før oplysningstiden, er blevet introduceret i og bliver fungerende i ikke-europæiske samfund. Antropologisk forskning i civilsamfundet har dokumenteret, hvordan civilsamfundets retorik påberåbes i forhold til andre moderne udtryk, såsom statsborgerskab. Det har også undersøgt, om bestemte lokale institutioner kan fungere som ikke-vestlige ækvivalenter for et frit, tolerant civilsamfund (Comaroff & Comaroff 1999). En stor forskningsenhed har fokuseret på undersøgelsen af formelle ikke-statslige organisationer og deres forhold til forestillinger om demokrati og menneskerettigheder. Forskellige undersøgelser har vist, at disse nye former for civilsamfund kan være kunstige, ineffektive og modsatte af civile (Elyachar 2005, Lashaw, Vannier & Sampson 2017).

Antropologi har vedtaget en kritisk tilgang til normative definitioner af civilsamfundet og fænomener og institutioner forbundet med. Et løbende spørgsmål er, om et koncept, der er så tæt knyttet til vestlige modeller for frivillig forening og individuelt medlemskab, kan generaliseres til andre dele af verden. På baggrund af dette perspektiv studerer antropologer, hvordan civilsamfundets aktører og aktiviteter forsøger at udføre deres civile rolle, ved at integrere globale diskurser og adfærdsmåder i lokalt eksisterende rodfæstede former for forening og normer for ansvar og social ansvarlighed (Hann & Dunn 1996, Lashaw, Vannier & Sampson 2017, Sampson 1996).

a) Diskussion

Civilsamfundsorganisationer og uddannelsesmetoder krydser hinanden inden for uddannelsesstyring, planlægning og implementering af politikker. Som en politisk ramme, der favoriserer civilsamfundets deltagelse i uddannelsesspørgsmål, kan begrebet civilsamfund omfatte forskellige pædagogiske interesser såsom regering, markeder, familier, frivillige organisationer, offentlig-private partnerskaber og kirker. Dette trækker på ideen om, at samarbejde mellem statslige institutioner og private organer kan skabe politiske rammer, der rummer forskellige studerendes befolkning og genererer offentlige uddannelsesmæssige fordele for alle (Meyer & Boyd 2001). I dette perspektiv opfattes borgernes engagement og samarbejde i uddannelsessager som nødvendige skridt til at styrke lokaldemokratiet og støtte lige adgang til uddannelse for u- eller underprivilegerede grupper og mindretal. Medlemmer af civilsamfundsorganisationer menes at øge kapaciteten i uddannelsesmæssig praksis ved at frivilligt arbejde i skolerne, vejlede studerende, donere materiale, hjælpe med ledelsesspørgsmål og blandt andet organisere fundraising-arrangementer og skolefritidsprogrammer (Reimers 1997, Sullivan 2003).

Uddannelsesantropologi nærmer sig civilsamfundet som en dynamisk dimension af statsborgerskab, der peger på former for social handling og sociale bevægelser. Civilsamfundet forstås ofte som et rum, hvor fordrevne grupper kan modstå statshegemoni og diskriminerende uddannelsespolitik. Den internationale bistandsindustri samler lokale betydninger og globale diskurser i civilsamfundet og anvender disse i forhandlinger med borgere, staten, markeder og forskellige andre organer og institutioner på lokalt, regionalt,

TRANSCA

nationalt og overnationalt niveau.

b) Praktisk eksempel

Mehta (2008) udforskede den rolle, civilsamfundsorganisationer spillede for at forbedre adgangen til og kvaliteten af elementær uddannelse for lavindkomstgrupper i det indiske uddannelsessystem. Hun undersøgte inddragelsen af civilsamfundsorganisationer inden for uddannelsesområdet i delstaten Delhi i en periode på 20 år. Hun gennemførte 30 interviews med akademikere, aktivister, chefer for NGO'er og embedsmænd, der arbejder inden for uddannelse. Hun undersøgte tre sager om uddannelsespolitiske reformer: 1) Universal Elementary Education Program, Sarva Shiksha Abhiyan (SSA), 2) State Council for Education and Research Training (SCERT) lærebogssag, 3) Mid-Day Meal Scheme. Gennem disse tre sager demonstrerede hun, at inddragelse af civilsamfundsorganisationer i politiske processer bidrog til skabelsen af mere realistiske og effektive uddannelsestjenester. Som legitime uddannelsesplanlæggere og udbydere var civilsamfundsorganisationer i stand til at holde staten ansvarlig for formulering og gennemførelse af politikker.

I det første tilfælde samarbejdede civilsamfundsorganisationer med regeringen om at designe et inkluderende uddannelsesprogram, der førte børn, der tidligere var udelukket fra skoler, ind i specialdesignede læringscentre. I det andet tilfælde samarbejdede civilsamfundsorganer med regeringen om at designe nye lærebøger. Inddragelse af civilsamfundsorganisationer og engagement fra akademikere resulterede i lærebøger, der var lettere at forstå med mere relevant og passende indhold. I det tredje tilfælde spillede civilsamfundsorganisationer en central rolle i udformningen, implementeringen og overvågningen af en Mid-Day Meal Scheme oprettet af regeringen for at inkludere flere børn i uddannelsessystemet. Her blev ngo'er de primære producenter og distributører af skolemåltider.

I en anden undersøgelse studerede Astiz (2012) politiske udfordringer relateret til at fremme civilsamfundets involvering i uddannelse mellem 1998 og 2001 i to distrikter i Greater Buenos Aires. La Matanza var et relativt lavt socioøkonomisk distrikt og Vicente L'opez et middel til overklassedistrikt. Empiriske data blev indsamlet gennem en undersøgelse af civilsamfundsorganisationer og 25 interviews med lærere, uddannelsesembedsmænd, nationale, provinsielle og lokale administrative embedsmænd, lokale partirepræsentanter og samfundsledere. Undersøgelsen ved at vedtage en kritisk tilgang til civilsamfundet fokuserede undersøgelsen på provinsielle og lokale faktorer, der formede karakteren af forholdet mellem stat og samfund samt de sociale og økonomiske forhold på tværs af distrikter, der afslører civilsamfundsorganisationers involvering i uddannelse.

Undersøgelsen konkluderede, at tilstedeværelsen af aktive frivillige foreninger i de undersøgte distrikter ikke nødvendigvis øgede deres niveau for deltagelse i uddannelse. Enten gennem de lokale klientelistiske netværk (La Matanza) eller borgmesterens ledelse med hensyn til etablering af forhold mellem stat og samfund (Vicente L'opez), tildelte statsinstitutioner (formel og uformel) det offentlige rum, som ellers måske var blevet fyldt af frivillige foreninger med intention om at opfylde lederens politiske ambitioner. Således blev borgerligt engagement et middel til at hævde politisk kapital og reducere civilsamfundets

TRANSCA

deltagelse til en begrænset samling af uensartede indsatser for levering af tjenester med et rent instrumentalt formål.

Tænk videre

- Er der en civilsamfund sektor relateret til uddannelsesmæssig praksis i dit land / region / by / skole?
- Hvis ja, hvilken slags foreninger og organisationer inkluderer den? Hvem er berettiget til medlemskab? Hvis nej, hvilken slags institutioner kunne være en del af det?
- Hvilke former for samarbejde mellem lærere og civilsamfundsrepræsentanter kan designes og / eller udvikles? For hvilke mål / ender?

KEY-WORDS/ KRYDSREFERENCER

Politik, ikke-statslige organisationer, demokrati, politik, reform, institutioner.

Litteratur

Armony, A. C. (2004). *The Double Link. Civic Engagement and Democratization*. Stanford. CA: Stanford University Press.

Astiz, M., F. (2012). The Policy Challenges of Civil Society Involvement in Education: Lessons from Two Districts in Greater Buenos Aires, Argentina (1998–2001). *The Latin Americanist*, 56 (2). (63-91).

Comaroff, J.L., & Comaroff, J. (Eds.) (1999). *Civil society and the critical imagination in Africa: Critical perspectives*. Chicago: University of Chicago Press.

Diamond, L. (1994). Rethinking civil society. Toward democratic consolidation. *Journal of Democracy*, 5. (4–17).

Edwards, M. (2009). *Civil Society* [2nd ed.]. Malden: Polity Press.

Eidson, J. (1990). German Club Life as a Local Cultural System. *Comparative Studies in Society and History*, 32 (2). (357–382).

Elyachar, J. (2005). *Markets of Dispossession: NGOs, Economic Development, and the State in Cairo*. Durham: Duke University Press.

Hann, C., & Dunn, E. (Eds.) (1996). *Civil Society: Challenging Western Models*. London: Routledge.

Lashaw, A, Vannier, C., & Sampson, S. (Eds.) (2017). *Cultures of Doing Good: Anthropologists and NGOs*. Tuscaloosa: The University of Alabama Press

Layton, R. (2006). *Order and Anarchy: Civil Society, Social Order and War*. Cambridge:

TRANSCA

Cambridge University Press.

Mehtta, A. (2008). 'Good Effort, But Must Try Harder': Civil Society Organisations and Education in Delhi, *IDS Bulletin*, 38 (6). (88-95).

Meyer, H-D. & Boyd, W., L. (Eds.) (2001). *Education between State, Markets, and Civil Society: Comparative Perspectives*. Mahwah, New Jersey London: Lawrence Erlbaum Associates.

Reimers, F. (1997). The role of NGOs in promoting educational innovation: A case study in Latin America. In Lynch, J., Modgil, C. & Modgil, S. (Eds.), *Non-formal and non-governmental approaches*. London: Cassell. (pp. 33–44).

Sampson, S. (1996). The social life of projects; Importing civil society in Albania. In Hann, Chr., & Dunn, El. (Eds.) (1996). *Civil Society: Challenging Western Models*. London: Routledge. (121-142).

Sampson, S. (2003). From forms to norms: global projects and local practices in the Balkan NGO scene. *Journal of Human Rights*, 2(3). (329-337).

Seligman, A. B. (1992). *The Idea of Civil Society*. New York: Free Press.

Sullivan, E. (2003). *Civil Society and School Accountability: A Human Rights Approach to Parent and Community Participation in NYC Schools*. New York: New York University Institute for Education and Social Policy.

Forfatter: Ioannis Manos

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use, which may be made of the information contained therein.

